

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT
Rruga: Naim Frashëri Nr 37, Tiranë, ALBANIA

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL PËR EFEKT MARRJEN E SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE TË LËNDËS “EKONOMI”
2013**

1) HYRJE

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ekonomisë është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit – IZHA, për t’u ardhur në ndihmë të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve, si dhe të gjithë mësuesve të lëndës së ekonomisë për t’u përgatitur për testimin kombëtar për marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MASH-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- programet përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi si dhe të lëndës së ekonomisë në veçanti;
- aspekte të etikës dhe komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtjen shkencore të lëndës së ekonomisë sipas programeve lëndore përkatëse.

2) QËLLIMI I PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ekonomisë është hartuar për të mbështetur dhe nxitur zhvillimin profesional të tyre. Programi është hartuar nga grupi i punës duke mbajtur parasysh përmbushjen e dy qëllimeve kryesore:

---

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MASH që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

- *Së pari*, të ofrohet si një program orientues për t'u ardhur në ndihmë Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve si dhe të gjithë mësuesve të lëndës së ekonomisë të arsimit parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese në bazë rrethi. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete.
- *Së dyti*, ai të ofrohet si një program i detyruar, veçanërisht për mësuesit që këtë vit do të marrin shkallët e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje gjithëvjetoje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi synon:

- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e legjislacionit arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore.
- Rritjen e aftësive dhe kompetencave profesionale të kuadrit mësime-dhënë, për të ndikuar drejtpërdrejtë në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësime-dhënieje të suksesshme.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për domosdoshmërinë e njohjes së koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë.
- Rritjen e aftësive të mësuesve në drejtim të zbatimit me saktësi të rregullave drejtshkrimore të shqipes.
- Realizimin në praktikë nëpërmjet demonstrimit konkret të aftësive të fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

3) PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të ekonomisë është strukturuar sipas fushave kryesore të përmendura më sipër të zhvillimit profesional, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojë mësuesi i lëndës së ekonomisë që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke patur si pikënisje standardet bazë të përgjithshme të mësuesit si dhe në standardet e mësuesit të lëndës së ekonomisë. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhet me secilën fushë të testimit do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë nevojat e tij si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të

zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT	
Fusha : Dokumentet zyrtare	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të përshkruajë dokumentacionin shkollor të nevojshëm për mbarëvajtjen e procesit mësimor-edukativ në të gjitha hallkat e tij; • të vlerësojë risitë e dokumentacionit që po shqyrton; • të realizojë kuptimin, zbërthimin dhe përgjegjshmërinë në zbatimin e kërkesave të dokumentacionit shkollor; • të realizojë kuptimin, zbërthimin dhe përgjegjshmërinë në zbatimin e kërkesave të dokumentacionit lëndor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë. • Dispozitat Normative për arsimin parauniversitar (DN). • Udhëzimi Nr. 49, dt. 27.12.2006 i MASH "Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve". • Udhëzimi Nr.38 , dt.09.10.2007 i MASH "Për zhvillimin e orëve të lira në shkollë". • Udhëzimi Nr. 35, dt.09.10.2007 i MASH "Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor" • Udhëzimi Nr. 37, dt.09.10.2007 i MASH "Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore" • Udhëzim Nr. 16, dt. 24.07.2012 për vitin shkollor 2012-2013 në sistemin arsimor parauniversitar. • Udhëzimi Nr. 21, datë 23.07.2010 "Për normat e punës mësimore edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e Arsimit Parauniversitar". • Udhëzimi i Altertekstit 2010-2011 dhe Paketa informuese "Altertekst 2012" • Rregullore për procesin e maturës shtetërore 2013 në Republikën e Shqipërisë, dt. 07.01.2013 • Rregulloren Nr 4998, datë 27.07.2010 për vlerësimin e nxënësit në gjimnaz • "Kualifikimi i mësuesve" – Teste 2008, 2009, 2010", IKT

Fusha : Programet lëndore

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të përcaktojë çfarë mësuesit duhet të dinë dhe të jenë të aftë të bëjnë për nxënësit; të analizojë karakterin konkret dhe të qartë të përmbajtjes së kurrikulës; të vlerësojë zbatimin cilësor të programit: kërkesat ndaj mësuesit si zbatues i programit lëndor; të vërë në duke te rishikimi i programit lëndor: kërkesat ndaj mësuesit si nismëtar i ndryshimit ose përmirësimit të programit lëndor. <p><u>-Mësuesi thëllon të kuptuarit rreth:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> të lidhjeve mes njohurive të lëndës që jep mësim me njohuritë e disiplinave të tjera që zhvillohen në shkollë; të vlerësimit të perspektivave të ndryshme që shfaqin nxënësit gjatë mësimt.	<ul style="list-style-type: none"> Programi i lëndës Ekonomi Standardet e nxënies për gjimnazin - IKT, 2009. Udhëzues për kurrikulën e gjimnazit - IZHA 2010

Fusha : Aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të zhvillojë mësimdhënie në përshtatje me synimet dhe objektivat konkrete të lëndës që jep; të zhvillojë koncepte dhe metoda që e bëjnë nxënësin të aftë për të zbatuar njohuritë e reja; të jetë i hapur për bashkëpunim dhe vlerësim të punës që bën; të dallojë pyetjet e hapura dhe të mbyllura, të strukturuar dhe gjysmë të strukturuar. <p><u>-Mësuesi thëllon të kuptuarit rreth:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> të hartimit të objektivave të arritjes; të teknikave të të pyeturit; të përgatitjes së ditarit;	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin. Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimt, përgatitjen e ditarit të mësuesit, organizimin e orës së mësimt.

<ul style="list-style-type: none"> • të nxënësit e vështirë dhe punës së diferencuar; • të mësimdhënies alternative, nëpërmjet mësimeve të organizuara mirë për çdo sekuencë, duke përdorur strategjitë e përshtatshme, metodat zhvilluese, teknologjitë e të nxënësve si dhe duke kombinuar punën individuale me punën në grup; • të zotërimit të kërkesave për vlerësimin e arritjeve të nxënësve, duke përdorur teknikat dhe instrumentet e diagnostikimit dhe të vlerësimit, si dhe u siguron nxënësve dhe prindërve informacionet e nevojshme në kohën e duhur. 	
---	--

Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; • të sillen në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar publik dhe privat, i datës 12.11.2012. • Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; • të zbatojë rregullat e drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

Fusha : Përmbajtja shkencore e lëndës

Rezultati

Mësuesi do të jetë i aftë:

- të bëjë që nxënësit të përshkruajnë, analizojnë, vlerësojnë, diskutojnë, mbajnë qëndrim për linjat:
  - Çfarë studion ekonomia?
  - Sistemi ekonomik i iniciativës së lirë
  - Kërkesa, oferta dhe çmimi i tregut
  - Financimi i biznesit
  - Prodhimi, produktiviteti dhe kostoja
  - Si konkurrojnë firmat?
  - Roli i punës
  - Qeveria dhe politikat fiskale
  - Paraja dhe institucionet monetare
  - Stabiliteti ekonomik

- t'u japë mundësi nxënësve të njohin dhe përshkruajnë dukuri ekonomike bashkëkohore që direkt ose indirekt lidhen me vendin tonë;

- drejtojnë nxënësit në përdorimin e proceseve të tilla si të menduarit në mënyrë ekonomike, të analizuarit e fenomeneve etj;

- mbështetë nxënësit në kuptimin dhe përdorimin e koncepteve, teorive dhe parimeve lidhur me burimet prodhuese, sistemet ekonomike, ekonominë e tregut, kërkesën, ofertën etj;

- t'i bëjë nxënësit të marrin parasysh se si faktorë të tillë si kriza ekonomike, papunësia, inflacioni, buxheti, tregtia ndërkombëtare, prodhimi, kostoja etj., të ndikojnë në veprimet dhe vendimet e njerëzve në momente të caktuara.

Literatura

- Tekste për mësuesin dhe nxënësin, literaturë shkencore dhe burimore për përmbajtjen e lëndës.